

Tekijät: Sofia Hyötyläinen ja Susanna Sainio

LUKU 9

AIKA MAAILMANSOTIEN VÄLISSÄ

TÄSSÄ LUVUSSA:

- Eurooppa toipuu ensimmäisestä maailmansodasta
- Mikä ero on demokratialla ja diktatuurilla?
- Miksi Eurooppaan muodostui diktatuureja?
- Miten diktaattorit hallitsevat kansaa?

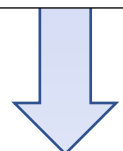
1920-luvulla ihmiset haluavat unohtaa sodan.

1922 Venäjästä tulee kommunistinen Neuvostoliitto.

Italiasta tulee diktatuuri 1925, jota johtaa Mussolini.

1930-luvulla Euroopassa alkaa lama. Ihmisillä ei ole työtä eikä ruokaa.

1930-luvulla Hitler ja natsit pääsevät valtaan Saksassa

9. Aika maailmansotien välissä

Euroopassa oli ensimmäisen maailmansodan jälkeen sekavaa. Monilla mailla oli ruokaa liian vähän, eli oli **pula** ruoasta. Ihmisiä oli kuollut paljon, noin 40 miljoonaa. Monen maan hallinto oli muuttunut. Ensimmäisen maailmansodan voittajia olivat **demokraattiset** maat, kuten Iso-Britannia, Ranska ja Yhdysvallat. He halusivat, että myös muut maat olisivat demokraattisia. Demokraattinen tarkoittaa, että tavalliset ihmiset eli kansalaiset saavat itse valita, ketkä päättävät maan asioista. Demokratiassa yhdelle ihmiselle ei tule liikaa valtaa.

Ensimmäinen maailmansota oli tuhoisa:

maa	kuolleet ihmiset	haavoittuneet ihmiset
Venäjä	1 700 000	4 950 000
Ison-Britannian imperiumi	910 000	2 090 212
Ranska	1 358 000	4 266 000
Italia	650 000	947 000
Yhdysvallat	116 516	204 002
Romania	335 706	120 000
Serbia	45 000	133 148
Belgia	13 716	44 686
Ympärysvaltujen maat yhteensä	5 128 938	12 755 048

maa	kuolleet ihmiset	haavoittuneet ihmiset
Saksa	1 773 700	4 216 058
Itävalta-Unkari	1 200 000	3 620 000
Turkki	325 000	400 000
Bulgaria	87 500	152 390
Keskusvaltojen maat yhteensä	3 386 200	8 388 448

Sota tuhosi monessa maassa kaupunkeja.

Sodan aikana maat olivat velkaantuneet pahasti.

Paljon ihmisiä oli työttöminä ja osa oli vammautunut sodassa.

Monessa maassa olot olivat sekavat. Se sai monta maata muuttamaan diktatuuriksi.

Alaluvun 9.1 avainsanat

demokraattinen, demokraattisen, demokraattista sellainen, joka toimii demokratian eli kansanvallan mukaan: asioista päätetään esimerkiksi niin, että kaikki saavat äänestää

demokratia, demokratian, demokratiaa kansanvalta. Kansalaiset saavat vaikuttaa asioista päättämiseen esimerkiksi äänestämällä.

hallinto, hallinnon, hallintoa se, miten maata hallitaan eli ne tai se, joilla on valtaa ja se, miten valtaa käytetään

kehittää (1) muuttaa jotakin, usein paremmaksi tai nykyaikaisemmaksi

oikeus, oikeuden, oikeutta lupa tehdä jotakin. Esimerkiksi ”sinulla on oikeus puhua” tarkoittaa, että saat puhua.

parlamentaarinen demokratia, parlamentaarisen demokratian, parlamentaarista demokratiaa demokraattinen systeemi, jossa asioista päättävät puolueet

perustuslaki, -lain, -lakia (yhdyssana perustus + laki) maan tärkein laki, joka määrää esimerkiksi siitä, miten maata hallitaan ja mitä oikeuksia ihmisillä maassa on

pula, pulan, pulaa jotakin ei ole tarpeeksi. Esimerkiksi ”meillä on pula vedestä” tarkoittaa, että meillä ei ole tarpeeksi vettä.

puolue, puolueen, puoluetta ryhmä ihmisiä, jotka ajattelevat politiikasta samalla tavalla ja ovat sen vuoksi perustaneet oman yhdistyksen eli puolueen. Puolueet toimivat esimerkiksi Suomessa eduskunnassa ja vaikuttavat asioihin. Suomessa puolueita ovat esimerkiksi Suomen Keskusta, Kansallinen Kokoomus , Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue eli SDP ja Vasemmistoliitto.

teollisuus, teollisuuden, teollisuutta monta tehdasta

työläinen, työläisen, työläistä työtä tekevä ihminen

vahva hallitsija, vahvan hallitsijan, vahvaa hallitsijaa tässä yhteydessä: sellainen asioista päättävä henkilö (esimerkiksi kuningas), jonka valta ja asema on vahva eli hyvä

vahvistaa (1) tehdä vahvemmaksi

valloittaa (1) tehdä valloitus eli ottaa maata joltakin toiselta maalta

voittajavaltio, -valtion, -valtiota (yhdyssana: voittaja + valtio) valtio eli maa, joka on voittanut esimerkiksi sodan

äänestää (1) antaa ääni eli olla mukana päättämässä jostakin. Esimerkiksi ”äänestää presidentinvaaleissa” tarkoittaa, että voi antaa yhden äänen jonkin presidentiksi haluavan eli presidenttiehdokkaan puolesta.

9.1 Aluksi 1920-luku oli iloista kehityksen aikaa

Demokratiassa pitää kuunnella kaikkien mielipidettä ja tehdä asiat niin, kuin suurin osa ihmisistä haluaa. Jokaisella pitää olla oikeus äänestää ja kertoa mielipiteensä. Tämä on joskus hankalaa, jos on monta erilaista mielipidettä. Kuitenkin Euroopassa uskottiin, että demokratia ehkäisee sotia.

Demokratiaa haluttiin Euroopan maihin, koska pelättiin uusia vahvoja hallitsijoita, jotka haluaisivat laajentaa oman maansa rajoja ja valloittaa uusia alueita. Tällaiset valloitukset olivat aiheuttaneet sotia. Uutta sotaa ei haluttu Eurooppaan.

Voittajat yrittivät saada demokratiaa erityisesti Saksaan, koska Saksaa pelättiin. Maailmansodan jälkeen Eurooppaan oli tullut uusia valtioita. Näitä uusia valtioita neuvottiin tekemään oikeudenmukainen perustuslaki ja noudattamaan demokratiaa. Moni maa säati perustuslain voittajavaltioiden esimerkin mukaan. Kuitenkin uusista valtioista vain Suomi ja Tšekkoslovakia onnistuivat säilyttämään maassaan parlamentaarisen demokratian. Parlamentarisessa demokratiassa asioista päättää monta puoluetta.

1920-luvulla näytti siltä, että Euroopassa pysyy demokratia. Eurooppalaiset uskoivat tulevaisuuteen, ja tulevaisuus näytti hyvältä. Naiset olivat saaneet monessa maassa uusia oikeuksia. Oli tavallista, että nainen kävi kodin ulkopuolella töissä.

1920-lukua on sanottu iloiseksi vuosikymmeneksi. Monet ihmiset katsoivat elokuvia, kuuntelivat iloista musiikkia ja tanssivat, jotta he voisivat unohtaa sodan. Euroopassa vielä siivottiin raunioita sodan jälkeen, mutta Yhdysvaltojen alueella sotaa ei ollut käyty. Yhdysvalloissa ihmiset tekivät työtä ja ostivat palkallaan uusia tavaroita.

Yhdysvalloissa tehdastyöläisen palkalla pystyi ostamaan jopa auton. Euroopassa kovinkaan monella tavallisella työläisellä ei ollut vielä tarpeeksi rahaa autoon. Kuitenkin myös Euroopassa kehitettiin hallintoa ja vahvistettiin teollisuutta. Moni maa kehittyi nopeasti ja uusia keksintöjä keksittiin paljon.

Esimerkki: Miten demokratia ja diktatuuri eroavat toisistaan?

Maa voi olla esimerkiksi tasavalta tai monarkia:

tasavalta

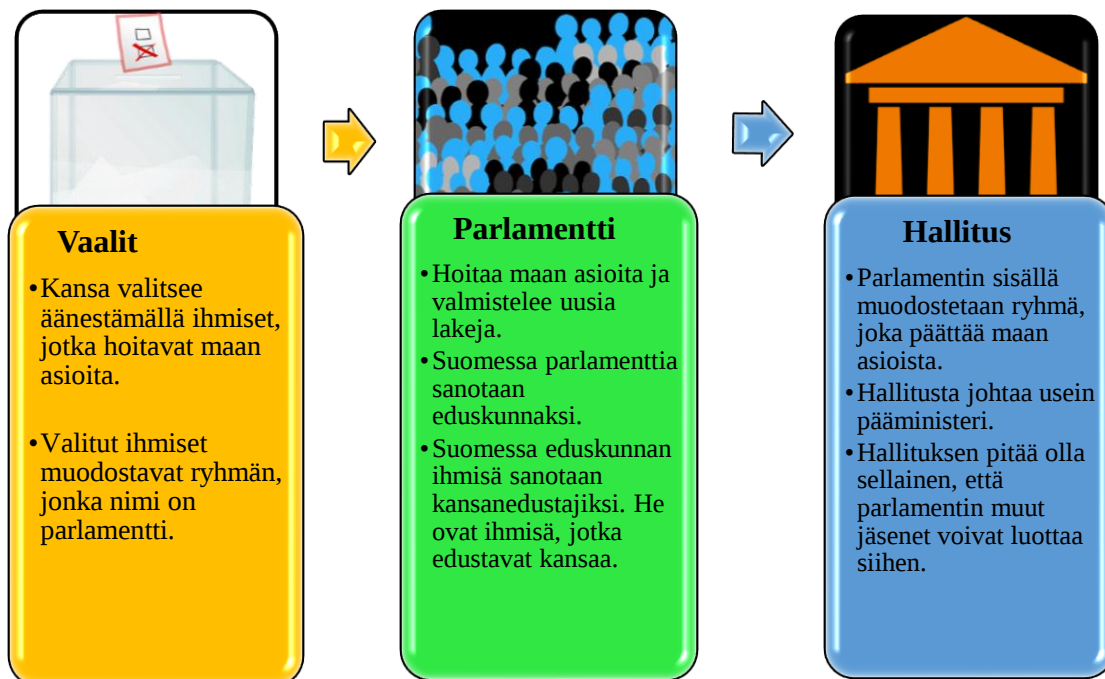
- Maalla on presidentti.
- Presidentti valitaan aina tietyksi ajaksi kerrallaan.
- Presidentti valitaan äänestämällä.

monarkia

- Maalla on keisari, kuningas tai kuningatar.
- Hallitsija on vallassa niin kauan, kuin hän elää.
- Hallitsijan asema siirtyy suvussa. Esimerkiksi jos isä on kuningas, hänen poikansa on seuraava kuningas.

Parlamentarismi tarkoittaa tapaa hallita. Parlamentarismissa valta on jaettu osiin:

Jokainen maa on erilainen. Joissain maissa presidentillä on kaikki valta. Toisissa maissa presidentillä on vähän valtaa ja maata johtaa pääministeri.

Monarkiassa hallitsijalla voi olla paljon tai vähän valtaa. Vaikka maa olisikin monarkia, se voi olla demokraattinen ja sillä voi olla parlamentti.

Alaluvun 9.2 avainsanat

Benito Mussolini Italian diktaattori vuosina 1922–1943.

demokratia, demokratian, demokratiaa eli kansanvalta. Kansalaiset saavat vaikuttaa asioista päättämiseen esimerkiksi äänestämällä.

diktaattori, diktaattorin, diktaattoria sellainen ihminen, joka johtaa maata kokonaan yksin

diktatuuri, diktatuurin, diktatuuria maa, jota johtaa diktaattori eli ihminen, joka hallitsee maata kokonaan yksin

fasismi, fasismin, fasismia erittäin kansallismielinen eli nationalistinen (→ nationalismi) → aate, joka kannattaa muun muassa totalitarismia (→ totalitarismi) ja vahvaa johtajaa (→ vahva johtaja). Fasismi on yksi osa äärioikeistoa (→ äärioikeisto).

fasisti, fasistin, fasistia sellainen ihminen joka → kannattaa fasismia (→ fasismi)

hallitsija, hallitsijan, hallitsijaa se, joka käyttää (usein tärkeintä) valtaa eli esimerkiksi kuningas.

Josif Stalin Neuvostoliiton diktaattori vuosina 1922–1955.

kommunismi, kommunismin, kommunismia eli **sosialismi, sosialismin, sosialismia** aate, jossa kaikki omistetaan yhdessä ja kaikille jaetaan yhtä paljon

kommunisti, kommunistin, kommunismia sellainen, joka kannattaa kommunismia (→ kommunismi)

kommunistinen, kommunistisen, kommunistista kommunismin (→ kommunismi) mukainen, sellainen, jossa on kommunismi

kritisoida (2) esittää kritiikkiä, arvostella, sanoa, mikä on huonosti

nationalismi, nationalismin, nationalismia eli **kansallisuusaate, -aatteen, -aatetta** ajatus siitä, että on kansoja, joilla on yhteinen maa, kieli, uskonto ja kulttuuri

oikeistodiktatuuri, -diktatuurin, -diktatuuria (yhdyssana: oikeisto + diktatuuri) sellainen, maa, jota hallitsee → oikeistolainen diktaattori

oikeistolainen, oikeistolaisen, oikeistolaista sellainen, joka on politiikassa (→ politiikka) oikealla. Oikealla olemiseen eli oikeistolaisuuteen kuuluu muun muassa vapaiden markkinoiden suosiminen, → liberalismi ja → nationalismi.

oikeistoradikaali, -radikaalin, -radikaalia (yhdyssana: oikeisto + radikaali) todella vahvasti, voimakkaasti → oikeistolainen ihminen → äärioikeisto

puolue, puolueen, puoluetta ryhmä ihmisiä, jotka ajattelevat politiikasta samalla tavalla ja ovat sen vuoksi perustaneet oman yhdistyksen eli puolueen. Puolueet toimivat esimerkiksi Suomessa eduskunnassa ja vaikuttavat asioihin. Suomessa puolueita ovat esimerkiksi Suomen Keskusta, Kansallinen Kokoomus, Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue eli SDP ja Vasemmistoliitto.

vallankumous, -kumouksen, -kumousta (yhdyssana: valta + kumous) vallan vaihtuminen. Vallankumouksessa vaihtuu se, miten tai kuka maata hallitsee.

vastavoima, -voiman, -voimaa (yhdyssana: vasta + voima) voima, joka vaikuttaa toista voimaa vastaan, on sen vastavoima

vastustaa (verbityyppi 1) olla jotakin vastaan, olla hyväksymättä, haitata jotakin. Esimerkiksi ”vastustan rasismia” tarkoittaa, että ei pidä rasismista ja yrittää toimia niin, että rasismia ei olisi.

Vladimir Lenin Neuvostoliiton diktaattori vuosina 1922–1924.

äärioikeistolainen, -oikeistolaisen, -oikeistolaista (yhdyssana: ääri + oikeisto). Ääri tarkoittaa todella kaukana olevaa. Äärioikeistolainen tarkoittaa siis sellaista, joka on politiikassa todella oikealla. Oikealla olemiseen eli oikeistolaisuuteen kuuluu muun muassa vapaiden markkinoiden suosiminen, liberalismi ja nationalismi. Äärioikeistolainen on vienyt nämä ajatukset todella pitkälle.

9.2 Neuvostoliittoon ja Italiaan tuli diktatuuri 1920-luvulla

Neuvostoliitto oli 1920-luvulla diktatuuri, jota johti aluksi **Vladimir Lenin** ja myöhemmin **Josif Stalin**. Diktatuurissa maata hallitsee yksi ihminen tai puolue. Usein vallasta pidetään kiinni kovilla keinoilla. Ihmisillä ei saa olla väärää mielipiteitä. Ihmiset, joiden mielipide on väärä, voidaan esimerkiksi tappaa tai vangita. Kansalaisille kerrotaan tarinoita siitä, kuinka suuri ja mahtava oma hallitsija on. Kun kansalaiset uskovat, että hallitsija on mahtava ja hyvä, he eivät kritisoi tai vastusta hallitsijaa.

Neuvostoliitto oli myös kommunistinen valtio. Kommunismissa kukaan ei omista mitään itse, vaan kaikki tavarat, rakennukset ja maat kuuluvat valtiolle. Kommunistit ajattelivat, että kukaan ei saa olla liian rikas tai liian köyhä vaan kaikkien pitäisi omistaa saman verran. He ajattelivat, että demokratia ei ollut ratkaisu tavallisten köyhien ongelmiin, vaan kommunismi pitäisi saada maahan vallankumouksella. Osittain juuri vallankumouksen takia kommunismia pelättiin muualla Euroopassa, vaikka monessa maassa olikin poliittisia puolueita, jotka kannattivat kommunismia.

Kommunismi vastusti nationalismia. Kommunistit ajattelivat, että kun kaikissa valtioissa oli tehty kommunistinen vallankumous, maiden välillä ei olisi enää rajoja. Nationalistit taas pitivät tärkeänä omaa kansaa ja omaa kieltä. Puolueista, jotka kannattivat nationalismia, tuli vastavoima kommunistisille puolueille. Joissakin maissa puolueista, jotka kannattivat nationalismia, kehittyi äärioikeistolaisia puolueita. He halusivat maalle vahvan johtajan ja käyttivät myös väkivaltaa. Monet rikkaat ihmiset kannattivat oikeistolaisia puolueita, koska ne vastustivat kommunismia. Rikkaat pelkäsivät, että jos maahan tulee kommunistinen vallankumous, he menettävät kaiken omaisuutensa.

Italiassa fasistit alkoivat johtaa maata 1920-luvulla. Heidän johtajansa oli **Benito Mussolini**. Fasistit sanoivat, että demokratiassa ei oltu rehellisiä ja kaikki vain yrittivät demokratian avulla parantaa omia asioitaan. Fasistit vihasivat kommunismia eivätkä hyväksyneet mitään vieraita aatteita tai tapoja.

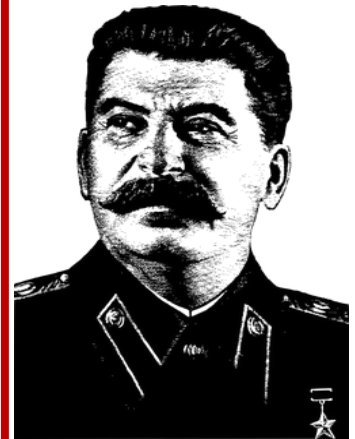
Mussolini lupasi italialaisille, että hän tekee Italian taas yhtä hienoksi kuin se oli antiikin Rooman aikana. Mussolini johti Italiaa vuodesta 1926 lähtien. Hänestä tuli Italian diktaattori. Hän onnistui parantamaan maan raha-asioita, ja ihmiset alkoivat uskoa häneen.

Esimerkki:

Neuvostoliitto ja Italia olivat diktatuureja, mutta erilaisia maita

Josif Stalin, kommunistinen Neuvostoliitto

- Venäjästä tulee maailman ensimmäinen kommunistinen maa. Se muuttaa nimensä Neuvostoliitoksi.
- Vain kommunistinen puolue on sallittu Neuvostoliitossa.
- Stalinista tulee diktaattori vuonna 1927.
- Ihmisillä ei saa olla uskontoa. Pappeja vangitaan ja murhataan. Kirkkoihin tehdään esimerkiksi elokuvateattereita.
- Kaikissa kuvissa, jotka esittivät Stalinia, hän hymyilee ja on ystävällisen näköinen. Tätä kutsutaan propagandaksi.
- Stalin tekee Neuvostoliitosta vahvemman. Neuvostoliitto teollistuu ja maataloutta kehitetään. Maatiloja yhdistetään suuriksi tiloiksi, joita kutsutaan kolhooseiksi. Ihmiset pakotetaan muuttamaan sinne ja luopumaan omista maatiloistaan.

Benito Mussolini, fasistinen Italia

- Benito Mussolinin johtamat fasistit saavat paljon valtaa 1920
- Italialaiset pitävät Mussolinista, koska hän lupaa työtä ja ruokaa kaikille.
- Vuonna 1924 Italian lakia muutetaan ja Italiassa vain Mussolinin fasistinen puolue on enää sallittu. Muut puolueet lopetetaan ja sanomalehtiä valvotaan. Lehdissä pitää kirjoittaa vain hyviä juttuja fasisteista.
- Mussolinista käytetään nimeä Il Duce, mikä tarkoittaa johtajaa. Mussolini julistaa vuonna 1925, että hän on maan diktaattori.
- Mussolini kehittää Italian maataloutta ja saa maatalouden tuottamaan enemmän viljaa kuin aikaisemmin. Tämä lisää hänen suosiotaan.
- Mussolini haluaa, että Italia on taas suuri ja mahtava maa. Hän haluaa siirtomaita ja valloittaa Afrikasta alueita Italialle.

Alaluvun 9.3 avainsanat

Adolf Hitler Saksan kansallissosialistisen puolueen johtaja. Saksan johtaja vuosina 1933–1945

demokratia, demokratian, demokratiaa eli kansanvalta. Kansalaiset saavat vaikuttaa asioista päättämiseen esimerkiksi äänestämällä.

diktaattori, diktaattorin, diktaattoria sellainen ihminen, joka johtaa maata kokonaan yksin

kansallissosialismi, -sosialismin, -sosialismia eli natsismi, natsismin, natsismia Adolf Hitlerin puolueen aate, osa fasismia eli aatetta, jossa erittäin kansallismielinen aate, joka kannatti muun muassa vahvaa johtajaa, joka päättää kaikista asioista.

kansallissosialistinen, -sosialistisen, -sosialistista sellainen, joka kannattaa kansallissosialismia (→ kansallissosialismi)

kommunismi, kommunismin, kommunismia eli sosialismi, sosialismin, sosialismia aate, jossa kaikki omistetaan yhdessä ja kaikille jaetaan yhtä paljon

lama, laman, lamaa aika, kun taloudella (→ talous) menee huonosti: ihmisillä ei ole töitä ja rahaa on vähän

mellakka, mellakan, mellakkaa iso levottomuus (→ levottomuus), esimerkiksi iso tappelu

oikeistodiktatuuri, -diktatuurin, diktatuuria (yhdyssana: oikeisto + diktatuuri) sellainen, maa, jota hallitsee → oikeistolainen → diktaattori

oikeistoradikaali, -radikaalin, -radikaalia (yhdyssana: oikeisto + radikaali) todella vahvasti, voimakkaasti → oikeistolainen ihminen → äärioikeisto

propaganda, propagandan, propagandaa vaikuttaminen, se että yritetään kovasti vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin ja siihen, mitä he ajattelevat esimerkiksi toisesta maasta

pääministeri, -ministerin, -ministeriä (yhdyssana: pää eli tärkein + ministeri) hallituksen tärkein ministeri, hallituksen johtaja.

rahan arvo laski tapahtui niin, että samalla määrällä rahaa eli rahasummalla sai koko ajan vähemmän ja vähemmän tavaraa eli hinnat nousivat.

sotakorvaus, -korvauksen, -korvausta (yhdyssana: sota + korvaus) korvaus on maksu jostakin. Sodassa hävinnyt maa joutuu usein maksamaan voittajalle sotakorvauksia eli antamaan rahaa.

tasavalta, -vallan, -valtaa (yhdyssana: tasa + valta) sellainen valtio, jolla ei ole pysyvää johtajaa, vaan johtaja valitaan esimerkiksi lyhyeksi ajaksi kerrallaan tai maata johtaa ryhmä ihmisiä

totalitaristinen, totalitaristisen, totalitaristista sellainen, joka kannattaa totalitarismia (→ totalitarismi) eli sellaista hallintoa, jossa valtio päättää aivan kaikista asioista

totalitarismi, totalitarismin, totalitarismia sellainen hallintotapa, että valtio päättää aivan kaikista asioista

9.3 Saksasta tuli diktatuuri 1930-luvulla

1930-luvulla tuli lama ja iloinen aika loppui. Ihmisillä ei ollut työtä eikä riittävästi rahaa. Rahan arvo laski monessa maassa. Elämä tuli vaikeammaksi, koska asioiden ostamiseen tarvittiin koko ajan enemmän ja enemmän rahaa. Kun ihmisillä ei ole ruokaa tai työtä, syntyy tyytymättömyyttä ja levottomuuksia. Monessa maassa lama aiheutti mellakoita ja mielenosoituksia.

Monessa maassa oikeistoradikaalit puolueet saivat paljon ihmisiä mukaan. Puolueilla oli hyviä puhujia. Puhujat lupasivat ihmisille ruokaa, työtä ja järjestystä yhteiskuntaan. Nämä kuulostivat hyviltä lupauksilta, ja ihmiset alkoivat kannattaa näitä puolueita. 1930-luvun aikana moni eurooppalainen maa oli muuttunut demokraattisesta maasta oikeistodiktatuuriksi, jossa hallitsi yksi vahva puolue ja hallitsija. Näin tapahtui myös Saksassa.

Esimerkki: Poliitikassa puolueet jakautuvat vasemmalle vasemmistoon ja oikealle oikeistoon

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen vanhan Saksan tilalle oli perustettu Weimarin tasavalta. Tasavaltaa kannatettiin monissa puolueissa, mutta sillä oli myös vastustajia. Saksalaisia suututtivat suuret sotakorvaukset, joita se joutui maksamaan ensimmäisestä maailmansodasta. Lisäksi saksalaisia suututti se, että ajateltiin, että Saksa oli syyllinen ensimmäiseen maailmansotaan. Rikkaat ja vaikutusvaltaiset saksalaiset haaveilivat ajasta, jolloin Saksa oli ollut isompi ja vahvempi.

Saksa oli vielä vihaisempi voittajille, kun Belgia ja Ranska ottivat itselleen Saksalle tärkeän Ruhrin teollisuusalueen. Syy valloitukseen oli se, että Saksa ei maksanut sotakorvauksia tarpeeksi nopeasti. Saksa menetti tärkeän teollisuusalueensa ja samalla Saksan rahan arvo laski. Saksan johtajat selvisivät vaikeasta rahatilanteesta vain hetkeksi.

Suuri 1930-luvun lama tuli myös Saksaan. Maassa oli paljon työttömiä ja ihmiset alkoivat olla epätoivoisia. Weimarin tasavallan vastustajat käyttivät hyväkseen levottomia aikoja ja aloittivat iskut tasavaltaa vastaan. Jokaisella puolueella oli oma aseellinen ryhmänsä, joka partioi kaduilla. Ryhmät tappelivat toisiaan vastaan paljon.

Yksi puolueista oli Saksan kansallissosialistinen puolue, jonka johtajaksi tuli **Adolf Hitler**. Vuonna 1932 Hitlerin puolueesta tuli Saksan isoin puolue, ja vuonna 1933 Hitleristä tuli Saksan pääministeri. Hitlerin puolue käytti paljon propagandaa, onnistui vaikuttamaan moniin ihmisiin. Pian Hitler johti Saksa diktaattorina.

Neuvostoliitto, Italia ja Saksa olivat totalitaristisia valtioita. Totalitarismi on diktatuurin muoto, jossa hallitsijan valta on kaikkialla. Totalitarismissa ihmisellä ei ole oikeuksia, vaan jokaisen tehtävä on olla hyödyksi ja avuksi maalle. Totalitaristisessa maassa kansalaiset eivät saa vapaasti ajatella mitä haluavat. Hallitus tai muut, joilla on valta, päättävät, mikä on oikea ja mikä väärä mielipide. Kansalaisia hallitaan tarkalla valvonnalla, rangaistuksilla ja pelolla. Jos joku sanoo tai kirjoittaa vääränlaisen mielipiteen, hän saa ankaran rangaistuksen.

Kuvassa on kaksi julistetta. Oikealla on kuva Hitleristä, vasemmalla kuva Stalinista.

Maat olivat erilaiset. Mitä samaa kuvissa on?

Esimerkki: Adolf Hitler teki Saksasta totalitaristien maan.

Miten hän sai kansalaiset kannattamaan häntä?

Turvallisuus: Ihmiset pelkäävät kaduilla. Hitlerin joukot tekevät niistä turvalliset

Propaganda: Hitler on hyvä puhumaan ja esiintymään. Hän pitää puheita, joissa lupaa nostaa Saksan mahtavaksi maaksi. Lehdistöä valvotaan ja ihmisille näytetään elokuvia, joilla vaikutetaan ihmisten mielipiteisiin.

Opetus: Kouluissa aletaan opettamaan pienille lapsille, että saksalaiset ihmiset ovat parempia kuin muiden maiden ihmiset. Heille myös opetetaan, että taistelemalla saa aikaan hyviä asioita ja menestystä.

Lisää työtä: Hitler lisää työpaikkoja ja parantaa työntekijöiden oloja. Työläisille annetaan lomamatkoja ja lomasta saa palkkaa.

Tekstin oikeudet:

Hissu -historiaa ja suomea, Sofia Hyötyläinen ja Susanna Sainio

Lisenssin tiedot: Hissu-historiaa ja suomea, jonka tekijät ovat Sofia Hyötyläinen ja Susanna Sainio, on lisensoitu Creative Commons Nimeä-Eikaupallinen-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen

Lähteet

Kirjat

Aalto, Jari ym. **Kaikkien aikojen historia II**, *Kansainväliset suhteet*. Edita, LOPS2016.

Hanska, Jussi ym. **Memo 8** Historia. Edita, 2012

Hieta, Pasi ym. **Historian taitaja 8**. Sanoma Pro 2017.

Hämäläinen, Eenariina ym. **FORUM 8** Historia. Otava 2013.

Kohi, Antti ym. **Forum II**, *Kansainväliset suhteet*. Otava, LOPS2016.

Rinta-Aho, Harri yms: **Historian tuulet 7 –8**. Otava, 2007.

Internetlähteet

Valtonen, Aleks: **HiMa**, Hi3

<https://www.hi3.fi/diktatuuri-nousu/demokratia-ja-diktatuuri/#footer-menu> (viitattu 2.5.2020)

Kuvalähteet

Kansi,

Hitler ja Mussolini: Flickr, Public Domain

Kartta: Wikipedia Commons

Sivu 1,

hautausmaa: Pixabay, GiselaFotografie

Sivu 3,

Mies ja auto: Pixabay, Melent

Sivu 4,

Äänestyslaatikko: Pixabay, Clker-Free-Vector-Images

Megafoni: Pixabay, OpenClipart-Vectors

Kädet: Pixabay, Kaz

Nyrkki: Pixabay, Clker-Free-Vector-Images

Sivu 5,

Äänestyslaatikko: Pixabay, Clker-Free-Vector-Images

Kruunu: Pixabay, Clker-Free-Vector-Images

Parlamentti: Pixabay, Clker-Free-Vector-Images

Hallitus: Pixabay, Clker-Free-Vector-Images

Sivu 9,

Stalin: Pixabay, OpenClipart-Vectors

Mussolini: FINNA, Museovirasto – Musketi, Historian kuvakokoelma. Kuva on julkaistu Nimeä 4.0 Kansainvälinen (CC BY 4.0)-lisenssillä.

Sivu 11,

Wordin kuvakkeet

Sivu 12,

Julisteet: Wikipedia Commons, kuva muokattu

Sivu 13,

Hitler: FINNA, SA-kuva, Sotamuseo. Kuva lisensoitu Nimeä 4.0 Kansainvälinen (CC BY 4.0) -lisenssillä.

Natsi-lippu: FINNA, Turun museokeskus, esinekokoelma. Kuva lisensoitu Nimeä 4.0 Kansainvälinen (CC BY 4.0) -lisenssillä.

Lapset: Pixabay, OpenClipart-Vectors

Mies: Pixabay, Jarmoluk